

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת מקץ חנוכה

ירושלים: 4:05 מוקדם: 3:55

בני ברק: 4:18 מוקדם: 4:08

מודיעין עילית: 4:14 מוקדם: 4:04

חיפה: 4:10 מוקדם: 4:00

טבריה: 4:06 מוקדם: 3:56

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

השבת פרשת מקץ שבת ר"ח וחנוכה, השבת המיוחדת ביותר בשנה!! רמזים נפלאים לשבת זו.

בלעז את הפרות הבריאות ויפות המראה, ונרמז בזה ל"מסרת גיבורים ביד חלשים"

ב. "מקץ שנתיים" ר"ת ש'מאל נ'ר ת'דליק י'מין ת'חילה.

ג. הלכ' חנוכה נלמדים בר"ת במילים "ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם" ו'בעת י'וחנן ה'כחיד י'וונים מ'בית ק'דשינו צ'ונו ש'נדליק נ'רות ת'מניא י'ומי מ'חנוכה י'מין מ'זוזה י'מין מ'זוזה י'ניחנו מ'בחוץ ו'חצר פ'תוחה ר'בים ע'ליהם ה'גדול ח'ייב ל'הדליק מ'שחשיכה.

ד. שובו שברו לנו מעט אוכל (מג ב') "לנו" בגימטריא פ"ן (86) אם שוברים את "לנו" תהיה המחצה מ"ג (43) וזהו "שברו לנו" תשברו את מילת לנו וייצא מ"ג, ו"מעט אוכל" כלומר עם האות הכי קטנה שבמילת "אכל" היינו א', ביחד יצא מ"ד (44) כמספר נרות החנוכה עם השמשות.

ה. "וטבוח טבח והכין" ח' מ"טבח" ותיבת "והכין" הם אותיות חנוכה רמז לסעודות שעושין בחנוכה (אליהו רבא), רואים שצריך לטבוח טבח ולהכין סעודה בחנוכה.

ו. הגר"א מביא רמז נוסף: בסיום הפרשה אומרת המסורה "והתיבות אלפים כ"ה" מה שלא מצאנו בכל הפרשיות שמביאים את מספר הפסוקים ולא מס' האותיות, וביאר שרמזו בזה לחנוכה, שמונה פעמים "נר" (8 כפול 250 = 2000) וזהו הרמז "והתיבות 2000 כ"ה" שמתחילים בהדלקתם בכ"ה כסליו. (מתוך הספר דגל ירושלים)

שמ"ח: ר"ת ש'בת ח'ודש מ'ילה שלשת הדברים שהיוונים רצו לבטלם, וזהו עיקר כוונתם להשבית שמחה של מצוה.

וכן במניין הנרות של חנוכה (עם השמשות) ישנם מ"ד נרות, ומרומז בזה ג' הדברים שגזרו עליהם היוונים, שבת שזה אחר ז' ימים, חודש שזה לאחר כ"ט יום, ומילה שזה לאחר ח' ימים, וז' עם כ"ט ועם ח' יוצא מ"ד. (שביבי חיים) ובשבת זו מוציאים ג' ספרי תורה וקוראים קודם בשל ר"ח משום תדיר, וכבר כתב המשנ"ב בסי' תי"ט סק"ב שיש להוסיף מאכל יותר בשבת ר"ח, לכבוד ר"ח, (וע"ש שעה"צ) וביותר כתב הבן איש חי שגם בשבת חנוכה רגילה יש להרבות בסעודה יותר משאר שבתות השנה (וישב שנה א' כ"ח),

וכבר כתב החזו"א שיש עניין גדול להתחיל גם את השבוע ואת החודש ברגל ימין, שזה אומר להשתדל מאד במוצ"ש ובפרט שחל מוצ"ש בר"ח, להרבות בתורה ובהתגברות על היצה"ר ועי"ז מתברך כל החודש.

ח' ימי ההלל השלם של חנוכה כנגד ח' ימים טובים במהלך השנה שלא אומרים בהם הלל, ו' ימי פסח, א' ראש השנה (מדאורי'), וזאת חנוכה הוא כנגד יום כיפור! ומכאן גדולה מעלתו (הגר"א)

רמזים בפרשת מקץ לחנוכה:

א. כידוע שבת חנוכה חלה בדרך כלל בפר' מקץ וישנם רמזים לחנוכה בפרשה, א. בחלום פרעה נראה לו שהפרות רעות המראה,

הזהירות בקבלת שבת של חנוכה בפרט השנה שחל לקראת סיום החנוכה:

ס"ב, הלכ' חג בחג.

ולכתחילה נוהגים גם להתפלל מנחה לפני"ז או משום שלא יהיה תרתי דסתרי (משנ"ב ושעה"צ סי' תרע"ט) ובשערי תשובה ביאר משום שמנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים והדלק"נ אחריו, וי"א משום תדיר. אבל אין להתפלל ביחידות משום הידור זה (א"ר) וגם שהרי בסידור השל"ה כתב "בער"ש ידליק ואח"כ יתפלל מנחה בציבור".

ויש להזהר שלא יתאחר ובפרט בהדלקת נרות החנוכה בבתי הכנסיות, שלפעמים עד שמתאספים מנין לפני שבת השקיעה מתקרבת!!! וכבר פסק המשנה ברורה בסי' תרע"א ס"ק מ"ז, ובביאור הלכה שם: "שכשמתאחרים הקהל לבוא בער"ש יברך וידליק מיד, דמכל מקום איכא פירסומי ניסא כשבאים אח"כ לביהכנ"ס ורואים הנרות.... (ע"ש בהרחבה) וודאי יותר טוב במקומות שיש מנחה מוקדמת לאחר פלג המנחה להדליק אז במנין, אבל כשאין אפשרות זו, יש להזהר מלהמתין עד הרגע האחרון!!! ובפרט שנהוג עלמא להתפלל מנחה לפני הדלק"נ כמו שפסק המשנ"ב בסי' תרע"ט סק"ב, וע"כ יש להקדים ולהדליק בברכה ואפילו ביחידות בבהכנ"ס, ובכח"ג התיר הגר"י וייס זצ"ל

כתב השו"ע בסימן תרע"ט: בערב שבת מדליקין נר חנוכה ואח"כ נר שבת, וכתב הרמ"א ומברך עליהם כמו בחול אע"פ שמדליקין בעוד היום גדול, וע"ש משנ"ב, וכתב בסוף דבריו "כתבו האחרונים דנכון לכתחילה שיתפלל מנחה תחילה ואח"כ ידליק".

הזהירות הנצרכת בערב שבת חנוכה היא מאחר ולכתחילה יש להדליק נרות חנוכה לפני נר השבת, (שו"ע ומשנ"ב ובשעה"צ שם, דגזרו איש אטו אשה שמקבלת שבת בהדלקת נרות השבת, או עפ"י הסוד (בן א"ח) ויש שחששו יותר שהרי האיש מוציא האשה בהדלקתה, ואם תקבל שבת לא יוכל להיות שליחה, שו"ת בנין שלמה נב, אבל חלקו עליו ובודאי שהזמן מתאחר האשה תדליק מיד לאחר שהדליק נר אחד, ואם מאוחר יותר תדליק גם לפניו - פסקי תשובות)

וזמן הדלקתם החל מפלג המנחה שזהו שעה רביע קודם השקיעה (3:38), ויש להזהר ולתת שמן הרבה שידלוק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. (ויש להזהר בזה בילדים שהגיעו לחינוך שלא ידליקו בנרות הצבעוניים שנכבים לפני זמן זה) והמדליקים נר חנוכה בפלג יש להזדרז ולקבל שבת מיד לאחר"כ (אגר"מ ח"ד

בהרבה שמן יש לנהוג כמנהג כל השנה,

ובפרט בירושלים יש לנהוג 40 דק' ככל השנה וכן נהג והורה מרן הגר"ש אלישיב זי"ע, וכן העיד הגר"מ שטרנבוך שליט"א בשם ותיקי ירושלים שבירושלים נהגו להקדים כרגיל, ודלא כלוח א"י שאמר לאחר מעט, במועדים וזמנים ח"ב סי' קנב, ובחלק ח' בהערות לח"ב סי' קנב כתב שגם הגר"ז סולביציק זי"ע למעשה הדליק בזמן הרגיל בירושלים. ובפרט שיש מקומות ובפרט בירושלים ביתר צפת וטבריה שהשקיעה כעשר דק' לפני השקיעה, וכל רבותינו הורו לחשוש לכתחילה לדעות אלו. (שבות יצחק, שבט הלוי, הרב מורגנשטרן)

דיני שבת שחל בחנוכה מרבינו הגדול רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זי"ע מתוך הספר "כאייל תערוג"

כי בזמן שאין הרבה מתעסקין במצוה אז עושה המצוה הוא נוטל יותר שכר דהוי כמת מצוה. א"כ חזקו ואמצו אל ירך לבבכם כאלו הפסדתם, כי לא רק שלא הפסדתם אלא אתם מרויחים יותר מכולם. הכו"ח לכ' המצוה הגדולה כ"ח כסלו תש"ע לפ"ק.

הבדלה ואח"כ הדלקה

רבנו היה מבדיל תחילה ואח"כ מדליק. וכד' הט"ז (סי' תרפ"א) והסביר שאת ההבדלה עושה בזמן שעדיין נוהג שלא לעשות מלאכה, וא' הנוכחים הדליק את נר ההבדלה, ואח"כ כשהגיע הזמן הדליק את הנ"ח. [אמנם גם כשאירע שכבר הגיע הזמן שאפשר להדליק הנרות, מ"מ היה מבדיל קודם].

כשנוסעים לעיר אחרת

אם נוסע לעיר אחרת, כגון שנוסע לשבת חנוכה לבית הוריו או חמיו, או אפילו כשנוסע לימי החול, ודאי דאף לפר"ח (הו"ד בביאור הלכה סי' תרע"ז) ידליק רק בעיר האחרת, ואפילו לא נסע לשם אלא ליום אחד, והפר"ח איירי באותה העיר שבא לדירת חמיו, דהתם כיון דיכול לבא לביתו לא עקר קביעותו אלא א"כ בא לכל שמונת הימים, דנראה דח' ימים שכתב הפר"ח בדוקא הוא, דיום אחד לא חשיב קביעות כיון דיכול לחזור לביתו בכל רגע כשביתו באותו העיר. (שלמי תודה חנוכה) אמנם אמר רבנו שדעת הגר"ש אלישיב שהמתארח בשבת במקום אחר ראוי שימנה שלח שידליק בביתו [ובישיבת ארחות תורה בב"ב כשהיו הבחורים נוסעים בשבת חנוכה לביתם, הורה רבנו להנהלת הישיבה שיסרבו לתת רשות להתגורר בישיבה, וממילא יכולים הבחורים להדליק בביתם שהרי כעת בודאי אין להם בית אחר, ופעם אחת רצו הבחורים להישאר בסוף בישיבה, ואמר שיבקשו רשות להדיא מהנהלת הישיבה להישאר שזה לא יראה כחוכא ואטלולא].

ולענין מוצ"ש הורה רבנו שידליק כשמגיע לביתו, אפי' כשמגיע מאוחר עד שעה 11 שזה תוך זמן ההדלקה. [ומדובר במי שגר בעיר ולא בכפר ומושב וכדו']. וא"צ לחוש ולברך בדרך ברכת הרואה כשרואה נ"ח, דהרי הולך להדליק.

להדליק גם ע"י קטן בביהכנ"ס בער"ש, שטוען שעיקר ההדלקה בביהכנ"ס משום פירסומי ניסא ולא מוציא אחרים, ותמיד קטן יכול להדליק שם, רק אין זה כבוד הציבור כשיש מניין וקטן מדליק, אבל בער"ש שמדליק ואין מניין יכול להדליק ולברך קטן. (שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' סה א')

ובודאי גם בבתים שיש הרבה בנים מדליקים בבית והרבה נרות, בודאי יש להקפיד ע"ז שיגמרו להדליק נרות שבת וחנוכה חצי שעה לפני השקיעה!!! וכך הורו ונהגו כל רבותינו זי"ע ויבדלחט"א, ורק בעבר שהיה מחסור בשמן היה מנהג לאחר מעט בים-ם בהדלק"נ בער"ש חנוכה, משא"כ בזמנינו שמדליקים

חידה: מתי מצוה דרבנן מצלת ממצוה דאורייתא

כשבאו ילדי תשב"ר להיבחן אצל רבנו, על פרק הכונס. שאל אותם רבנו היכן מצינו שמצוה דרבנן מצלת מחיוב דאורייתא. איהו מותיב ואיהו מפרק: במשנה האחרונה בהכונס, רבי יהודה אומר אם היה נר חנוכה פטור. נמצא דמפני מצות נר חנוכה דרבנן נפטר מחיוב מזיק, שהוא דאורייתא. והביא רבנו עוד דוגמא לכך: הדין שאם היה רץ בערב שבת פטור, אף שאין מצוה דאורייתא לרוץ בערב שבת, בכל זאת נפטר ע"ז מחיובי מזיק דאורייתא. ועי' באילת השחר (שבת כא, ב) דכ' בנר חנוכה פטור אין הפטור משום דיש לו רשות, דהא קי"ל (ב"ק ז, א) שפותקין הביבין בימות הגשמים ברשות ומ"מ אם נתקל בהן אחר חייב, אלא כאן שאני שהוא מצוה. ונראה דגם אם אינו חייב להדליק ברה"ר כגון בשעת הסכנה, מ"מ כשהדליק ברה"ר פטור כיון שיש לו מצוה. ומ"מ אפשר שהעושה סוכה ברה"ר והוזקו בזה חייב דאין לו מצוה כלל לעשות ברה"ר משא"כ בנר חנוכה.

בשבת חנוכה נשארים בבית!!

אמר רבנו שהיות והלכות חנוכה מורכבות ותלויות בהרבה שיטות, ראוי לכל יר"ש לא לנסוע מביתו בימי החנוכה ללא צורך מיוחד, כי מכניס את עצמו לספיקות. בער"ש חנוכה הדליק רבנו כ 35 דקות לפני השקיעה, ואח"כ מיד הדליק נרות שבת [שדרכו להדליקם 35 דק' לפני השקיעה] ובמוצאי שבת כפי שנהג כל שבת להמתין מלעשות מלאכה עד שיעברו שתי שעות זמניות לאחר השקיעה, זמן 'זעקסטיל' [-ששית היום, שהם ב' שעות זמניות אחרי השקיעה] כך גם במוצאי שבת חנוכה היה מדליק רבנו רק אחר שעבר זמן הנ"ל.

מכתב חיזוק מרבינו לבני ישיבה שנשארו בשבת חנוכה

לכ' תלמידי ישיבת..... ידוע שהעולם קיים רק בזכות תורה וחסד, וכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, ויש זמנים אשר חלק גדול מתבטלים מלמודם, מ"מ אלה שלומדים גם בזמנים אלו הם זוכים יותר, ובספר חסידים כתוב

לרגל יום פטירתו של מרן רשכבה"ג רבינו הקדוש הגאון הגדול רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זי"ע
נביא מעט מדברותיו בענין תוספת שבת בהקדמת זמן כניסת שבת והזהירות מעשיית מלאכה סמוך לשבת:

בסוף שיחתו בהיכל הישיבה אמר רבנו: שבת היא מקור הברכה, חז"ל הבטיחו ששבת קודש מביאה ברכה לעולם, תתחילו לקבל שבת חצי שעה קודם, תכניסו את שבת המלכה הביתה, יחד אתה תבוא גם הברכה, והאסונות יסתלקו. ההבטחה היתה ברורה. וראה זה פלא, במוצאי שבת צלצל ראש ישיבת ליקווד ואמר: בכל שבת יש שלושים ארבעים קריאות הצלה וידי המתנדבים עמוסות. אולם בשבת זו כמעט שלא היו קריאות. שבת שקטה עברה על ליקווד ב"ה. שיחו בכל נפלאותיו. ואכן העיד הגרד"י שפירא שליט"א ר"י באר יעקב שהיה בארה"ב לפני ביקור ראש הישיבה ואין לשער מה שחולל שם משאו של רה"י, וכבר משעה מוקדמת ישנה אוריה של שבת בכל מקום.

שיחה שמסר מרן: הנה דבר שחז"ל מפליגים כ"כ בגדלות של יום השבת עד שאמרו השומר שבת נותנים לו נחלה בלי מצרים וכן אמרו "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים" רואים האיך שזה כ"כ דבר גדול, ולהיפך מי שלא שומר שבת זה חמור מאד אין דבר שחייבין על זה סקילה חוץ מע"ז ושבת, נמצא שזה מהדברים הכי חמורים. דרך בני אדם דוקא בע"ש כשבאים הרגעים האחרונים שפתאום חסר דבר וצריך לעשות דבר נוסף ולפעמים מתוך זה יכול לבוא ח"ו שיכנס לשבת אפי' אחרי השקיעה. ולכן צריך לעשות חיזוקים בזה, והעצה לכך אם היו עושים גדר עד כמה שאפשר שחצי שעה לפני השקיעה לא יעשו דברים שאסור לעשותם בשבת, רק אם יקרה מקרה מיוחד שצריך לעשות משהו. אבל להשתדל לכה"פ חצי שעה לפרוש כבר מדברים האסורים, ובפרט צריך חיזוק שלא ליסע ברכב, כמו שיש אנשים שיוצאים ממש ברגעים אחרונים וח"ו באים לידי חילול שבת, ולכן לכה"פ חצי שעה לפני השקיעה להימנע ממלאכה.

דבר נוסף יש, דוקא שבת שזה זמן כ"כ גדול, אנשים מאד לחוצים וישנם כאלו שקצת עצבניים, וכמו שכתוב בגמרא גיטין נב שרבי מאיר בא לאיזה מקום וראה שאנשים רבים בערב שבת היות והיו לחוצים, ממילא היה קצת מריבות והלך ועשה שלא יריבו. והגמ' משבתת אותו שהשטן התלונן שגירשו אותו מהבית, ולכן צריך לראות באמת שלא יהיה כ"כ לחוץ ולכן העצה לכך כמו שאמרנו, שיפסקו חצי שעה קודם השבת וממילא ידעו שכבר הכל גמור.

דברי מרן כפי שנכתבו בהקדמה לספר "לקח טוב" - שבת
 כל דבר שעושים לכבוד את השבת אין לתאר איזה זכות יש למי שעושה את זה. כדמצינו במס' שבת דף לג ע"ב, שכשיצאו רבי שמעון בר יוחאי ובנו מהמערה אחרי ששהו שם כ"כ הרבה שנים וכל דבר שראו מעניני העולם הזה ה' נשרף, מ"מ כשראו אדם א' רץ עם שני הדסים, ושאלו אותו למה לוקח הדסים, אמר להם לכבוד שבת וחזרו ושאלו אותו למה צריך שנים, אמר להם אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, אמר לבנו, ראה כמה חביבין מצוות על ישראל ונתיישב דעתייהו.

עוד מצינו בשבת דף קיט ע"א בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי עשירים ישראל במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמעשרין שנאמר עשר תעשר בשביל שתתעשר, שבבבל במה

לקראת שיעון החורף כתב מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זי"ע א מכתב מיוחד וז"ל "היות שבעוד כמה ימים יזינו את שיעון הקיץ לשיעון חורף, ויש חשש שיקשה לקבל חצי שעה לפני השקיעה להזהר ממה שאסור לעשות בשבת, בכן באנו לעורר שבכל אופן ישתדלו שגם אז יפסיקו מלעשות דברים שאסור לעשות בשבת, ובזכות שמירת שבת יזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות". יצויין שהיה עשרות מכתבים ממרן בנושא חשוב זה ובהם אף הצטרפו כל גדולי ישראל וצוק"ל.

ואכן רבנו עשה מהפכה גדולה בענין הזהירות בכבוד שבת, והמעלה להימנע מעשיית מלאכה סמוך לשבת, ובהרבה מקומות שהסתובב בעולם הרחיב את הענין, ואכן כבר כתב הרמב"ם שזהו כבוד השבת, וז"ל הרמב"ם הלכ' שבת פרק ל' סעיף ב': איזהו כבוד... ויושב בכבוד ראש ומיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך...

רבינו נשאל ממשפחה שהיו אצלה לאחרונה שתי מקרים של הצלה מאסון נורא בנסים גלויים, ושלחו לשאול לרבינו האיך צריך להתייחס לזה. ואמר שרומזים להם משמים שעליהם להתחזק, ונתן עצה שיתחזקו בשמירת שבת, וביאר דכמו שכידוע שריפה באה על חילול שבת, כך גם עוד דברים באים לרמוז על חילול שבת קודש.

ואכן רבינו כתב כמה וכמה מכתבים בענין זה, ונביא בזאת חלקם. ...שמעתי על האסונות שפקדו במקומכם ר"ל ואתם חושבים לנכון שיש בודאי צורך להתחזק יותר ביראת שמים, כמובן אין אתנו יודע עד מה ועלינו להתחזק בכל הענינים, אבל מה שיש להניח מאד ליזהר בדברים שבין אדם לחבירו שזה מאד חמור ויש להתחזק בענין שבת שכבר יפסיקו מלעשות דברי חול חצי שעה לפני השקיעה, וכל מה שמפסיקים מלעשות דבר שאסור לעשות בשבת זה מאד חשוב, וידוע מאמר חז"ל בשבת (ק"ה, ב) כל השומר שבת כדין אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וכן כל עניני כיבוד בלבוש ובכל הדברים הכל לעשות לכבוד שבת ומאד להזהר מלדבר דברי חול בבהכנ"ס ובפרט בשבת.

בס"ד. כבוד הרב המזכה את הרבים כמוה"ר ר' נחום קסטנר שליט"א, הנה היות שכבר זכה כב' להיות מתחיל במצוה לימוד הלכות שבת לצבור גדול, וכבר דיברנו שיש לחזק גם ענין שמירת שבת למעשה. והיות שרבים עושים דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יכול להמשך אחרי השקיעה בערב שבת, בכן באנו בהצעה שכל א' יראה להפסיק מלעשות דבר האסור לעשות בשבת לכה"פ חצי שעה לפני השקיעה, ויהי' בזה תועלת גדולה וזיכוי הרבים גדול מאד. וצריך להשתדל להפיץ הענין הזה, היות זה עד עכשיו לא עשו זה צריך לעורר האנשים להשתדל בזה מאד, וכל מה שיפרסמו יש יותר סיכויים שיתקבל הדבר, כי בודאי כל אחד רוצה שלא להכשל ח"ו בחילול שבת רק צריך לעורר. (אגרת שנה)

ואכן כששהה רבנו בארה"ב, תינו אנשי לייקווד לפני רבנו את מר ליבם, שבכל יום יש צרות חדשות ומשונות, ואסונות רבים פוקדים אותם, רח"ל.

כל מחסורו. יזכו לרוב שמחה כל המתענגים בה. יזכו לרוב שמחה - ככה כתוב בזמירות.

ש. כמה זמן כדאי שיכניסו את השבת לפני השקיעה?

ת. חצי שעה לכל הפחות.

ש. האם שיקבלו שבת או רק יפסיקו ממלאכה?

ת. שרק יפסיקו ממלאכה.

ש. ומתי הנשים ידליקו נרות?

ת. לפני חצי שעה!! ואני עושה שלושים וחמש דקות לפני השקיעה, אני משתדל, על פי רוב אני עושה ככה. לפעמים לא איסתייעא מילתא, אבל בדרך כלל על פי רוב כן שלושים וחמש דקות לפני השקיעה.

בשנת תשס"ו, בכנס החיזוק הענק בפריז שב רבנו לעורר על כך בתוך משאו: דרך בני אדם דוקא בערב שבת ברגעים האחרונים, רואים פתאום שחסר זה וצריך לעשות את זה, ולפעמים מתוך זה יכול לבוא שיכנס לשבת אפי' אחרי השקיעה ח"ו. וממילא צריך מאד מאד לעשות חיזוקים בזה. ואמרתי בכמה מקומות שהייתי בזמן האחרון שלכל הפחות שלושים רגעים 'חצי שעה לפני השקיעה' כבר יהיה שבת, דבר ראשון לא לנסוע ברכב אחרי הזמן הזה, וכן שלא לעשות מאז שום מלאכה, כי עלול מאד שבעוד כמה רגעים עוברים איסור ויכולים לפגוע אפי' בשקיעה, וזה מאד חמור! ומאד צריך לחזק את זה וזה דבר גדול שנותן השפעה על כל השבוע, כי בזכות השבת כתוב שהברכה שורה על כל השבוע.

בכינוס בבית הכנסת נחלת משה אמר: רוצים להציע דבר שכבר דיברנו כמה פעמים, היות שבערב שבת אנשים מאד לחוצים, וברגעים האחרונים כל אחד קצת עצבני וצריך לראות באמת שלא יהיה כל כך לחוץ, והעצה היא שיפסיקו קצת יותר מוקדם, ולכן טוב להציע שלכל הפחות חצי שעה לפני השקיעה להשתדל עד כמה שאפשר שכבר לא יעשו דבר שאסור לעשות בשבת. זה יהיה דבר גדול גם בשביל שבת וגם בשביל למעט ריב.

בקהילת 'נחלת משה' היתה תקופה שהיו שם כמה חולים, ורבנו אמר להגר"ב צ' פלמן זצוק"ל לתקן שהציבור יקבלו שבת יותר מוקדם, ומני אז קבלת שם היא כחצי שעה קודם השבת. בעצרת חיזוק שעשו אז סיפר הגר"ב צ' על אחת הקהילות החשובות בארה"ב, שהיתה שם מגיפה שצעירים הסתלקו מן העולם, וראשי הקהל באו לרבנו לבקש עצה בדבר, אמר להם רבנו: תראו להגדיל את קדושת השבת בעירכם ולקבל השבת חצי שעה קודם השקיעה, וכך עשו וקיבלו עליהם אנשי העיר להקדים את יום השבת ומאז פסקה המגפה. והביא שהדברים מפורשים בפרי מגדים (סי רנ"ו סוף סק"א) 'המוסיף מחול על הקודש - מוסיפים לו חיים'. והוסיף הגר"ב צ' שכך החפץ חיים היה רגיל לומר לאנשים שהיו זקוקים לישועה ה', להקדים את כניסת השבת, שהרי השבת היא מקור הברכה ועי"ז שתקדימו את קדושת השבת תגדילו את ברכת ה' בביתכם.

הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את השבת. דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם. ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו, וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו. ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים. וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה וגו' וכשמסלקין אותו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. אמרתי לו בני במה זכית לכך אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת, אמרתי לו אשריך שזכית. וברוך המקום שזיכך לך.

רואים עד כדי כך שהרי חז"ל לא אומרים כך עם דברים אחרים שהרי יש הרבה מצוות בתורה יש ציצית, יש תפילין, וכל מיני מצוות גדולות, ובכל זאת לא אמרו עליהם שזה מביא לעשירות. רק על מי שמכבד את השבת. ואמנם בדרך כלל הקב"ה לא משלם שכר בעולם הזה וצדיקים מקבלים שכרם בעולם הבא. וגם על שבת מסתמא מקבלים שכר בעולם הבא. אבל גם בעולם הזה זוכה לעשירות כזו מופלגת. וזה יכול להיות רק בגלל שמכבד את השבת.

מכתב שכתב רבנו להפסיק מעשיית מלאכה חצי שעה לפני השקיעה:

בס"ד. לכ' תלמידי ישיבתנו ישיבת ארחות תורה. היות שאין מזרזין אלא למזורזין הנני בזה לחזק אתכם בענין להפסיק מכל דבר שאסור בשבת, להשתדל שחצי שעה לפני שקיעת החמה יהיה הכל מסודר לכ' שבת קודש. וגודל ענין שמירת שבת קודש מבואר בחז"ל בגמ' ובמדרשים ובזוה"ק ואין צריך להאריך בזה. ויבורכו כל שומריה ומהדריה בכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

ובמכתב אחר הוסיף רבנו: ואשרי מי שעושה לעורר ולזכות את הרבים בענין זה, וכעת שמעתי שהולכים להכניס דבר זה בלוחות הזמנים. יתברכו כל מי שעושה לזה ויזכה לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ושכר עושה אין לשער.

לכבוד הרב מרדכי גנוט שליט"א היות שיהי' זיכוי הרבים מאד, אם תדפיס בלוח זמן חצי שעה לפני השקיעה, שלא לעשות מלאכה האסורה לעשות בשבת, וזכות מזכה הרבים יהי' לך לנצח. ג"ב אין הדבר שייך לגבי ירושלים. ובמקומות שנוהגים בהם להימנע ממלאכה קודם לזמן זה. (לוח דבר בעתו תשע"ב; אגרת שנח)

מדברי רבנו בהסרטה לכינוס חיזוק לנשים בב"ב בעניני שבת בחודש אייר תשע"ג:

הקדושה של שבת אין לתאר וגם התועלת של זה כתוב בפסוק כל המתענגים בה יזכו לרוב שמחה, והזכות הזו מביא זוכה לשני עולמים, 'נחלה בלי מצרים', ממילא הזכות הזו גדול מאוד. כל אחד שיתחזק בזה יעלה בעיני הקב"ה שיתן לו את כל מחסורו. יכול להיות שלפעמים לא אבל יכול להיות שיהיה

תוספת שבת

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת ויחי
 ירושלים: 4:15 מוקדם: 4:05
 בני ברק: 4:29 מוקדם: 4:19
 מודיעין עילית: 4:23 מוקדם: 4:13
 חיפה: 4:20 מוקדם: 4:10
 טבריה: 4:16 מוקדם: 4:06

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על הפסוק "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך" סגולות לפרנסה זה תוספת שבת

יצטרך לבריות. וכפי שאמר הרה"ק מלעכוויטש זי"ע (מובא בספר 'תורת אבות'), לו היו הבעלי בתים שומעים לי, היו נוהגין בבייתם 'תוספת שבת' כראוי, וממילא לא ידעו הפסד ומחסור בכל ימות השבוע.

וכך כתב בספר 'תולעת יעקב' (סוד השבת אות ו') שהמוסיף מחול על הקודש הרי הוא מרחיב בזה את גבולות הקדושה, וממילא ינהגו בו מן השמים במידה כנגד מידה וירחיבו לו את כל הצטרכויותיו בריווח, ועליו הכתוב אומר (תהילים קיט, מה) 'ואתהלכה ברחבה'.

ואמר הרה"ק מווארקא (הובא בשש"ק ח"א אות תכח) שאמר בזוה"ק על הפסוק 'וקראת לשבת עונג' דקאי על תוספת שבת. ולכאורה צריך ביאור מה ענין תוספת שבת לפסוק זה, אלא משום שנאמר לשון קריאה, ואין אדם 'קורא' למי שעומד בסמוך אליו, אלא להעומד במופלג ממנו, כמו כן, לא יקבל האדם את השבת כשהיא קרובה וכבר נטו צללי ערב לבוא, אלא 'וקראת לשבת' בעוד היום גדול כשהיא מופלגת מאתו.

הרה"ק הר"ן מלעכאוויטש זי"ע (הובא ב'דברי שמואל' ליקוטים אות ו') אמר על הפסוק (בראשית מט, כ) 'מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך', שהנה עצם יום השבת קודש הוא כולו רוחני ואינו משפיע השפעות גשמיות, אך העצה לזכות לרוב טובה וברכה בהאי עלמא, לקיים 'תוספת שבת', ומרומז בפסוק הנ"ל כי האותיות שאחר אותיות א'ש'ר' הם ש'ב'ת' (אחר א'-ב, אחר ש'-ת, ואחר ר'-ש), וזהו אומרו מ"אשר" - שהם האותיות הקודמות לשבת ומרמז על השעות שקודמים ליום השבת, מהם נעשה 'שמנה לחמו' יזכה לפרנסה מרובה ויטריפהו הבורא לחם חוקו בריווח ובכבוד, אך 'והוא' היינו יום השבת עצמו, 'יתן מעדני מלך' - מעדנים רוחניים הנשפעים ביום קדוש זה בלי שיעור וגבול.

ואמר הרה"ק רמ"מ מרימנוב זי"ע (עטרת מנחם בשם הגאון מפלונסק) על דברי חז"ל (שבת קיח). 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות', שהאדם העושה שבתו בעת שעדיין חול, בהוסיפו מחול על הקודש, נפתחין לו שערי פרנסה ושוב לא

הזכויות העצומות של עסק התורה בשבת והשכר שנוטל כנגד כולם דברי חיזוק ממרן ראשי הישיבה רשכבה"ג רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

והביא שם שתי ראיות לזה, ממצות פסח ומצות מילה, שמי שאינו מקריב קרבן פסח, או שאינו מל את עצמו, יש על זה עונש כרת, ואף על פי שלא עשה שום מעשה, ורק בשב ואל תעשה נמנע מעשיית המצוה, יש כרת, עבור מה שהוא לא עשה כלום.

והטעם בזה מפני שפסח ומילה הן מצוות גדולות וחשובות מאד, פסח הוא יסוד האמונה ויציאת מצרים, אשר פסח הקב"ה על בתי בני ישראל במצרים, וכן מצות מילה נכרתו עליה שלוש עשרה בריתות (נדריים לא, ב), ומפני שהן מצוות כל כך גדולות, שזכות המצוה גדולה מאד, ממילא גם להיפך העונש גדול מאד, שאפילו שאינו עושה שום מעשה יש כרת, כי לפי גודל המצוה יגדל העונש למי שנמנע לעשותה.

המתחזק בזמן רפיון נוטל שכר כולם

ויש מאמר חז"ל (ירושלמי סוף ברכות) על הפסוק "עת לעשות להשם הפרו תורתך", תני רבי שמעון בן יוחאי אומר: אם ראית את הבריות שנתייאשו ידיהן מן התורה מאד, עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם, מאי טעמא הפרו תורתך עת לעשות להשם. והיינו שבזמן שהציבור מתרפים מדברי תורה ולא מחזקים בעסק התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה בזמן כזה נוטל שכר כנגד כולם, עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם!

אנו עומדים אחרי חנוכה, וזכינו שבחנוכה היה חיזוק בשיבתנו הק', שכולם נשארו ללמוד בישיבה, ובעיקר בשבת חנוכה, כל ציבור תלמידי הישיבה נשארו בישיבה, ואף אחד לא נסע הביתה. ובאמת המציאות היא, שיום השבת ויום ששי, אין בהם שיעור יומי קבוע בישיבות, וזה גורם להפסק בהתמדה, מפני שאין שיעורים ואין סדר יום שמחייב כמו בכל השבוע, וביום ששי ערב שבת עוסקים גם בהכנות לשבת, ומתוך כך הזמן מתבזבז.

אבל לא כך צריך להיות, אלא יש חיוב עסק התורה, לעסוק בדברי תורה, וההתמדה בתורה אינה מידת חסידות אלא חיוב, כמובן כל אחד לפי האפשרויות שלו. וכתוב בספרים שעסק התורה בשבת הוא זכות גדולה הרבה יותר מאשר ביום חול, כל המצוות שעושים בשבת, ובייחוד עסק התורה, זה דבר שנותן זכויות עצומות, יותר מאשר ביום חול [וכך כתב בבן איש חי שמות שנה ב' בשם המקובלים: "גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול"].

לפי גודל המצוה כך חומר ביטולה

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, טז) כתב "ודע, כי לפי גודל המצוה, יגדל עונש מי שיחדל לעשותה", כפי גודל השכר על קיום המצוה, כך גם להיפך, מי שלא מקיים עונשו חמור יותר.

גודל שכר המתחזק בששי ושבת, ולהיפך

ונמצא לפי זה, כי גם ביום ששי ושבת, שיש רפיון בציבור, וחסר זכות התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה בששי ושבת למרות הרפיון, הרי הוא ממלא ומשלים את הכבוד שמים שחסר בעולם, ונוטל שכר כנגד כולם! כמו השכר שהיה מגיע לכולם אם היו כולם עוסקים בתורה, את השכר הזה מקבל מי שעוסק בתורה, כמובן כל אחד לפי כוחו, לפי האפשרויות ולפי המציאות שלו, אם הוא עוסק בתורה בששי ושבת, הוא מקבל שכר של הציבור שלא עוסקים בתורה בימים אלו.

ואם כן מי שמתחזק בעסק התורה בששי ושבת, זוהי זכות גדולה מאד, ולפי דברי רבינו יונה שהזכרנו לעיל, הרי כפי גודל המצוה כך להיפך מי שלא עושה אותה זה חטא יותר חמור, ואם כן מי שמתבטל בששי ושבת, הרי זה חטא יותר גדול.

כוח אהבת התורה המושכת ומרתקת

ובאמת ידוע כי עסק התורה מאד מעניין, דברי תורה מאד מעניינים, מי שלומד לפי הטבע שלו, זה מאד מושך ומעניין. ומובא בגמרא (עירובין נד, ב) על הפסוק "באהבתה תשגה תמיד", שמרוב אהבת התורה המושכת כל כך, נעשה האדם כמי שאינו בר דעת, וקראו פסוק זה על רבי אלעזר בן פדת, שהיה

יושב ועוסק בתורה בשוק התחתון של ציפורי וסדינו מוטל בשוק העליון של ציפורי, והיינו שישב לעסוק בתורה והוריד את בגדו העליון, והמשיך ללכת הלאה כשהוא שקוע בתורה, ושכח היכן הניח את הבגד שלו. זהו הכוח של אהבתה, אהבת התורה, שזה כל כך מרתק ומעניין, וגורם לשכוח מכל הדברים האחרים.

התורה מתוקה לצורך קיום חיי הנפש

זהו מה שאנחנו מאושרים, שיש לנו חיוב לעסוק בתורה, ויחד עם זה מתיקות, שזה מושך ומעניין, כי בזה אנו זוכים לחיי נצח מאושרים.

אך לדאבוננו לא כל כלל ישראל יש להם את החיים המאושרים האלה, ועל זה אנו מתפללים 'השיבנו לתורתך' ומבקשים רחמים על כל כלל ישראל. וכבר דיברנו שמי שמתפלל בכוונה אמיתית מעומק הלב, שבאמת אכפת לו על אחינו בני ישראל הרחוקים שיתקרב לתורה, אזי התפילה עושה משהו, ומשפיע על עוד אחד ועוד אחד,

וברוך השם בדורנו יש השפעה של חזרה בתשובה לתורה, שזה גם כן בסייעתא דשמיא. יהי רצון שנזכה כולנו לזכות ולזכות בעזרת השם.

איך התכוונ מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי לכבוד שבת? מתוך הספר 'ומתוך האור' פניני רבי חיים קניבסקי צוק"ל

לכבוד שבת קודש, כבר מאז אש הגיהנום לא תשלוט עליו? והשיב: "לא מסתבר שיפטר מהגיהנום בצורה כזאת". "אז ממתי כן?", שאלתי, והשיב לי: "אני חושב שמיום ששי בבוקר זה הזמן".

רבתי! אנחנו לא מדברים כאן דברים פשוטים! אלו דברים נשגבים ביותר! אם הרב אומר כך - בשמים מתחשבים בזה. הגיהנום מתחיל לשבות בזמן הזה!

בהזדמנות אחרת שאלתי את מרן רבי חיים קניבסקי זצ"ל, את השאלה הזאת, והוא השיב: "מיום חמישי בלילה אחרי השקיעה". זאת אומרת שמי שיכין את הנרות לכבוד שבת קודש, מיום חמישי בלילה, מרגע זה בעזרת ה' אחרי מאה ועשרים יש לו חופש מיום חמישי בלילה! אגב, סיפר לי ידיד שלי, שפעם הוא שלח מכתב שאלה לרבי חיים שאולי נתחיל מיום ראשון כמו שמאי. ורבי חיים ענה לו: "הלואי".

שאלתי את רבי חיים: ומה יהיה אם אני כן עושה דברים לכבוד שבת באמצע השבוע. למשל: אני רואה שביום חמישי לא אוכל לקנות דברים לכבוד שבת, ואני קונה אותם ביום רביעי? והשיב לי: "יש לי חידוש גדול. כל מה שאדם מתעסק באמצע השבוע לכבוד שבת, באותו זמן, אם חלילה יהיה בגיהנום, יהיה לו חופש בדקות האלה". דברים נוראים!

פעם אחת ראיתי את בתי מנקה את הבית ביום חמישי בלילה. שאלתי אותה: בשבת אנחנו לא נמצאים פה! לכבוד מה את מנקה? השיבה לי: "לכבוד שבת קודש. גם אם אנחנו לא בבית, לא יודעת למה, אבל אני מרגישה שצריך לנקות את הבית לכבוד שבת". התשובה היתה נראית לי קצת מוזרה. שאלתי את רבינו הגדול. והוא השיב: "היא צודקת! לכבוד שבת קודש"

אחד מבאי ביתו של מרן סיפר, ששאל פעם את הרבנית ע"ה: "מה עושה רבי חיים לכבוד שבת? הן 'רבא מלח שבוטא רב הונא מדליק שרגא...'. ורבי חיים - מה הכנתו לשבת?" חייכה הרבנית ואמרה: "הוא לומד לכבוד שבת".

"אבל אני עקבתי אחריו" - מספר אותו אדם ממקורביו - "וראיתי: בדרך כלל יושב רבי חיים בחדרו, ליד השולחן עם הספרים, ויש לו כסא מיוחד, עם גלגלים, שעליו היה יושב גם אביו. גם בשבת, כאשר רבי חיים יושב בראש השולחן, מקפיד הוא לשבת על הכסא הזה. ראיתי, שבכל ערב שבת הוא מגלגל את הכסא שלו לראש השולחן, וזוהי ההכנה שלו לשבת".

"יום אחד" - ממשיך האיש ומספר - "עשיתי זאת בעצמי. לקחתי את הכסא והעמדתי אותו ליד שולחן השבת. רבי חיים הגיע כדי להעביר את הכסא, וראה שהכסא כבר הועבר לכבוד שבת. יצא למרפסת, הביא כסא אחר ושם אותו ליד השולחן. אחר כך יצא שוב והביא כסא נוסף. אחד מבני המשפחה ביקש לקחת ממנו את הכסא ולהביאו בעצמו. אך רבי חיים השיב לו: "גם אני רוצה לעשות משהו לכבוד שבת".

ממתי מקבלים חופש מהגיהנום?

הרב קופרמן מספר: פורסם בשם ה"חפץ חיים", שמאז שאדם מתחיל להתכוון לשבת קודש - אש הגיהנום לא שולט עליו. אנחנו יודעים מהמדרשים שהגיהנום שובת בשבת. כמובן רק למי ששמר שבת. מי שלא שמר שבת - ממשיך להתייסר גם בשבת. מחדש ה"חפץ חיים", שמהרגע הזה שאדם התחיל להתכוון לשבת קודש - אש הגיהנום לא שולטת בו.

שאלתי בזמנו את מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן ממתי זה? מי שיעשה כמו שמאי, ומיום ראשון יקנה חתיכת בשר

צום עשרה בטבת 'לא חרבה ירושלים אלא מפני חילול שבת' (שבת קיט) כיצד נהדר ב'לשמור' את השבת? וכפי שידוע מ'החתם סופר' שבכל שנה בי"ד של מעלה דנים שוב על בניית ביהמ"ק

וראו לבני תורה המקפידים על קלה כבחמורה להקפיד. בהלכות חמורות אלו, וגם במוצש"ק לאחר ביציאתה כדברי המשנ"ב לכתחילה עד זמן ר"ת.

וכן מנהג רבותינו זצוק"ל בכל הדורות להקדים קבלת שבת, הגר"א מוילנא במעשה רב אות קי"א "הדלקת הנר מקדים מאד להדליק ופעם אחת איחרוהו ולא הניח להדליק אפי' ע"י נכרי, ואפי' שבבהכנ"ס עדיין לא אמרו מזמור שיר!" וכן כתב החזו"א תשובות וכתבים מ"ה: "עיקר התשובה על אי זהירות הוא שימת לב על להבא, ובאמת צריך להתרגל להחמיר בכניסת השבת אף במקום מצוה, כי זה מצוי מאד שבשביל מצוה נכנסים למצב נלחץ וסוברין יכולני עדין לגמור קודם השבת, ובאמת ראוי להחליט לפרוש אף במקום מצוה ומוטב שיהיה המכשול בביטול המצוה ממכשול של חילול שבת!".

וכן מרגן הגרי"ז, החזו"א, הסטייפלר, האור יחזקאל, והאבי עזרי שאפי' שגרו בבני ברק הדליקו נרות יותר משלושים דק' לפני השקיעה וכן הורו לרבים!. ומרן הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל אף הקדים והדליק בביתו 50 דק' לפני השקיעה! וכן נהגו רוב גדולי ישראל שמתפללים מנחה גדולה ומקבלים שבת לפחות חצי שעה לפני השקיעה! וכן בבית של מרן רבינו הגראי"ל שטינמן זצוק"ל היו מדליקים 35 דקות לפני השקיעה ובבית הגר"נ קרליץ זצוק"ל היו מדליקים ארבעים דק' לפני השקיעה

וכך היו מורים לכל אסונות שקורים ל"ע להתחזק בנושא זה, וכן ידוע ממרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל שתמיד קרא לאנשים שבאו לפניו עם אסונות להקדים יותר את כניסת השבת. ובזכות שמירת השבת נזכה לגאולה בקרוב אכ"ר.

עובדות ממרן המשגיח רבי דב יפה זצוק"ל בשמירת וכבוד השבת - חלק ב'

סעודות השבת אצל המשגיח היו באווירה שמחה ומרוממת, כיאה לבני המלך, בדרך כלל המשגיח לבש חליפה ולפעמים גם כובע, והורגש תמיד מחד שמחה ועונג, ומאידך רוממות שמתענגים לכבוד המלך כאשר ציווה!

והיה מדגיש, 'לנוח בו ולשמוח - כדבר המלך ודתו!' מה שאנחנו אוכלים ונחים, זה בגלל שכך המלך רוצה שנעשה, ואם השי"ת היה רוצה אחרת - הינו עושים אחרת, ביום כיפור ד' אומר לנו לצום אז אנחנו צמים, בשבת ד' אומר לנו להתענג - אז אנחנו מתענגים!

היה פעם שהתארחנו אצלו בשב"ק והבאנו לפניו חלות מסוג מסויים שלא אכל בתקופה זו, אך נאמר לו כי בערב שבת עשו על זה הפרשת חלה, בחלק הראשון של הסעודה לא פסיק פיו מלהלל על הזכות שיש כאן חלות שעשו עליהם את המצוה של הפרשת חלה...

כאשר התארחו לבד קבוצה גדולה של בנות מתחזקות בביתו של מרן המשגיח לסעודת ליל שבת, והמשגיח אמר בהטעמה כל קטע בפזמון אשת חיל המדבר במעלות ושבת האשה וכו', ומיד בסיום הפזמון פנה לרבנית ואמר: נפלא מאוד, כיצד

ושמרתם את השבת' (שמות לא,יד) ביאר 'רבנו בחיי' בפרושו על התורה שם: 'אחר שהזכיר 'את שבתותי תשמורו' חזר לומר 'ושמרתם את השבת', כדי לרמוז שמירה אחר שבת ושמירה קודם השבת, שמירה קודם השבת - מבעוד יום ושמירה אחר השבת - שיוסיף מחול על הקודש.

וכן דרשו רבותינו ז"ל (שבת כג,א) 'לא ימיש עצמוד הענן יומם ועמוד האש לילה' מגיד שעמוד ענן משלים לעמוד האש וכן עמוד האש משלים לעמוד הענן, שעד שלא ישקע זה עולה זה. וכן דרשו ז"ל (יומא פא,ב) 'מערב עד ערב תשבתו שבתכם' אין לי אלא יום הכיפורים וזהו 'מערב עד ערב' ימים טובים מנין - תלמוד לומר 'תשבתו', אין לי אלא יום טוב שבת בראשית מנין - תלמוד לומר 'שבתכם', כל שביתה שאתה שובת אתה מוסיף עליה בין מלפניה בין מלאחריה'. עכ"ל.

'את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה'" (ויקרא כו,ב) כתב 'בעל הטורים' לבאר, וז"ל: 'את שבתותי תשמורו - הרי שכתב שמירה אחר השבת, "שמור את יום השבת" - הרי שמירה לפניו, שצריך שמירה בין מלפניו בין מלאחריו והוא תוספת מחול על הקודש', עכ"ל.

וידוע דברי הפרי מגדים בס' רנ"ו שהמוסיף מחול על הקודש זוכה לאריכות ימים ושנים והיסוד ושורש העבודה כותב שיש להוסיף כמה שיותר מחול על הקודש וכמה שיותר מוסיף כן מוסיפים לו נשמה יתירה בשבת וכל הגורע גורעין לו, וכתב בשם ספר התגין שנחשב השבת לאדם בגהינום כפי שנהג בעוה"ז בכניסתה וביציאתה. ובפרט שהמכילתא אומר שמי שלא מוסיף כראוי בתוספת שבת הוא כמחלל כל השבת ה"י.

הציר המרכזי בחיי המשגיח היתה התבוננות תמידית לפני כל פעולה ודיבור האם זה רצון ד', וכן איזה מצוה אפשר לקיים בזה, וכדוגמא לזה, כאשר בירך ב'גוט שבת' - היה מכוין לקיים המצוה לברך את ישראל. (ודרך אגב המשגיח העיר לי פעם שהדרך הנכונה היא שבאים להתברך מהרבנים, ולא כאותם שעוברים ומברכים, וביאר שהמיוחד בזמן שאחר התפילה הוא, כאשר התווספה לנו המעלה של קיום מצוות קריאת שמע ותפילה, הברכה של איש לזולתו מועילה יותר [ופעם אחת אמר לי שאולי מצד זה יש באמת מקום גם לברך ולא רק להתברך].

בעבר אמר לי המשגיח, כי יותר חביב עליו לפעמים לברך בברכת 'שבת שלום' בלשון הקודש מאשר לברך בגוט שבת [גם זו ברכה מאוד גדולה - שמברכים שהשבת תהי' טובה] כיון שבאמירת שבת שלום זוכה בזה לומר פעמיים את שמו של אדון העולם, ששלום ושבת הם משמותיו של הקב"ה, ולכן ישנם שלכל הפחות בכניסה לביתם - היו אומרים 'שבת שלום'. אמנם העיר שכאשר מברכים כמקובל "גוט שאבעס" יש לשים לב מה שאומרים, ובאמת פעמים היה המשגיח מדגיש זאת בשעה שברך "גוט.... שאבעס".

שמירת השבת

המשגיח היה מזכיר רבות את השמחה הגדולה שיש בשב"ק שבו אנו זוכים להרבה מצוות, משום שאנו צריכים להזהר בו כל רגע שלא להכשל בעשית מלאכות - ושכל רגע ורגע כזה נחשבת למצוה, ומצטרפות לחשבון גדול!!!

ובהזדמנות העיר ע"כ שישנם שבשבת עלולים לפעמים לחשוב - אוי, צריך להיזהר לא לברור... אך המבט הנכון הוא: "אשרינו מה טוב חלקנו", שאנו צריכים להיזהר כל השבת שלא להכשל באיסור מלאכה, ולעשות את זה בשמחה ולא עם 'נערווין', שהרי על ידי המצוות אנו קשורים לקב"ה, ועוד, שהם מקדשות אותנו, ואנו זוכים על ידן לחיי נצח... ובפרט על ידי שאדם שומר שבת ונמנע ממלאכות, זוכה לקדושה!!! כיון שהוא נמצא אז במצב שמעיד בבורא עולם, ונעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ועי"ז גם משפיע על עצמו טובה וברכה לכל (השבוע....).

בהזדמנות שח המשגיח זצ"ל: נהניתי לראות אצל אחד מבני הבית שאמר לילדו לא לנגוע במוקצה, וכאשר הילד עזב את המוקצה - נשקו על מצחו. וזה באמת כמו בהר סיני, שבשעה שקבלו את התורה ואמרו 'נעשה ונשמע' הדיבור נשקם... ובעצם כיום הילדים רגישים ועדינים ופחות אפשר להעיר להם מבעבר, ורק כאשר עושים מעשים טובים צריך להדגיש אותם!

כאשר מרן המשגיח זצוק"ל ראה פעם חילול שבת ברחוב אמר בכאב: "מחלליה מות יומת!" אבל אח"כ אמר: הם בעצם אנוסים, וביאר כי אין ענין לומר על אדם שהוא לא טוב, אלא יש ענין לומר שהמעשה הוא רע, וזה בכדי שלא ישפיע עלינו לרעה, אבל למה לחשוב רע על בן אדם? (ופעם אחת אמר: הזועקים שבת על מחלליה, יתכן שזה בכדי למחות על חילולה של השבת, וכן כדי שלא להתקרב ח"ו מהמראה של חילול השבת).

סיפר המשגיח שאחד הצדיקים ראה פעם חילול שבת והצטער על כך, וחשב למה מגיע לו לראות דבר כזה, ואחרי שהתבונן, אמר דהנה מובא שת"ח בבחינת שבת, והיות והוא ראה פעם בזיון ת"ח ושתק ולא מחה, ממילא יש בזה פגיעה בכבוד ת"ח, על כן סיבב הש"ת שהוא יראה חילול שבת!!!

כאשר היה המשגיח רואה רכב שנוסע בשבת לא הסתפק רק בלסובב את ראשו או לעצום עיניו, אלא היה מסתובב עם כל גופו לצד השני ועוצם את עיניו... וכאשר נשאל על כך אמר: שעושה כן משום תוכחה - במקום לזעוק שבת על מחלליה.

שח אחד משכניו הדתיים: גם השכנים שאינם שומרים תורה ומצוות, מפני קדושתו של הרב המשגיח, בשבת קודש לא העיזו להתקרב לביתם עם הרכב...

ומעניין שכאשר המשגיח זצוק"ל ראה פעם אחד שצעק "שאבעס" לנהג שנסע במכונית בעיצומו של יום השבת, אמר לו המשגיח: אם אתה בא למחות בו, תאמר זאת באופן שהוא יבין - אמור לו "שבת"!!!

שלמה המלך ידע לכוין בדיוק למעלות שלך...! מעשה זה לא נשכח אצל אותן הבנות!!!

זכורני כאשר התארחנו אצלו לסעודת ליל שב"ק עם בני ביתי ומסיבה מסויימת הרבנית ישבה בקצה השלחן, המשגיח לא העביר את היין דרך המסובים, אלא קם הוא בעצמו עד למקומה והגיש לה את הגביע בעצמו. גם היה נוהג כאשר היו אורחים שמיד שגמר לקדש שפך לתוך כוס אחרת, כדי שלא יצטרכו לשותות מפיו.

בעת חולשה כאשר בצע את החלות של שב"ק לחלקם למסובים, ביקש אחד מנכדיו לסייע בידו לבצוע את החלות, אבל המשגיח סירב ואמר: אני נהנה להאכיל את ילדי ד'!

בשב"ק בעת שאכל דבר מסויים, היה טועם רק מעט, ומתחיל לומר דברי תורה, ואח"כ היה ממשיך לאכול ולומר ד"ת לסירוגין. כאשר הגישו בסעודה מיץ שתה, ואח"כ בהמשך הסעודה כאשר באו למזוג פעם שניה - אמר שכבר יצא יד"ח עונג שבת, והסכים לשותות רק מים! והוסיף שמצוות עונג שבת היא לאכול דבר שטעים לו - אבל לא הרבה.

אחד מבני ביתו של רבנו המשגיח פנה אליו אחר הסעודה בליל שבת ואמר: לילה טוב, אמר לו המשגיח: הרי שבת זהו יום שכולו אור...

הזמירות בשב"ק

המשגיח היה אומר: השירה בשבת קודש אינה רק מחמת שיש הנאה לשיר, אלא הענין זה - געגועים, להיות קרובים אל ה"ת, ולהתכוין לאהבה אותו עי"ז... מקובל לומר שהזמירות של שבת קודש שנתקבלו בישראל, נתחברו ברוח הקודש...! ואכן לנו יש הרבה מה ללמוד מהזמירות של שבת.

בסעודה שלישית שנוהגים לשיר שירי הודאה ובקשה, ראוי באמת להשתדל שהשירה לא תהיה סתם שירה, אלא להכניס אל הלב הזמירות ששרים...

פעם שאלני האם אני שר ומזמר את הזמירות בשב"ק, ואמרתי שלפעמים אין בכוחי מחמת צרידות וכדו', ומחה בי באומרו מדוע להפסיד את ההתעוררות שיש בזמירות, הלא אין צורך בניגון בשביל לומר את הזמירות, לא צריך לשיר - צריך לקבל מהזמירות שבת...! ולפחות יש לומר את זה, כפי שאמרו על אחד הגדולים שלא היה שר את הזמירות, אלא היה אומר את הזמירות

במשך כמה שנים זכיתי ללמוד עם המשגיח אחרי הסעודה בליל שבת כמה שעות רצופות, והיה בלימוד זה נועם ועונג מיוחד יתר על כל השבוע. מנהגו היה לעת זקנה ללכת לנוח מעט אחרי הסעודה, וביקש שאכנס לביתו בלא לדפוק, ולהעירו, ואז התחלנו ללמוד,

שמחה מיוחדת היה לו בכל פעם שפקח את עיניו, ועוצם קדושת השבת הבהיקה על פניו... היה נהנה בזמן זה לעבור גם בקצרה על דברי הזה"ק במעלת השבת.